

**EILANDSRAAD VAN HET
OPENBAAR LICHAAM BONAIRE**

EILANDSVERORDENING tot vaststelling van de begroting van het Openbaar Lichaam Bonaire voor het dienstjaar 2025

2024

AANBIEDING

No. 1

Het Bestuurscollege van het Openbaar Lichaam Bonaire biedt de eilandsraad ter vaststelling aan een ontwerp-eilandsverordening tot vaststelling van de begroting van het Openbaar Lichaam Bonaire voor het dienstjaar 2025.

Kralendijk, 31 AUG 2024

Het Bestuurscollege van het openbaar lichaam Bonaire,

De Gezaghebber,

de Eilandsecretaris.

**EILANDSRAAD VAN HET
OPENBAAR LICHAAM BONAIRE**

EILANDSVERORDENING tot vaststelling van de begroting van het Openbaar Lichaam Bonaire voor het dienstjaar 2025

2024

ONTWERP

No. 2

DE EILANDSRAAD VAN HET OPENBAAR LICHAAM BONAIRE

Overwegende:

Dat het in verband met de Wet financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba wenselijk is de begroting van het Openbaar Lichaam Bonaire voor het dienstjaar 2025 vast te stellen

Gelet op:

Hoofdstuk 3 van de Wet financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (FINBES)

HEEFT BESLOTEN:

vast te stellen de navolgende eilandsverordening:

Artikel I

De begroting van het Openbaar Lichaam Bonaire voor het dienstjaar 2025 wordt vastgesteld overeenkomstig het meerjareninvesteringsplan 2025-2028.

Artikel II

Deze eilandsverordening treedt in werking op de dag na afkondiging.

Aldus vastgesteld in de vergadering van de eilandsraad van het openbaar lichaam Bonaire van

De voorzitter,

de eilandgriffier.

**Eilandsraad van het
Openbaar lichaam Bonaire**

EILANDSVERORDENING tot vaststelling van de begroting van het Openbaar Lichaam Bonaire voor het dienstjaar 2025

2024

MEMORIE VAN TOELICHTING

No. 3

DE EILANDSRAAD VAN HET OPENBAAR LICHAAM BONAIRE

Overeenkomstig artikel 17 lid van wet FinBes wordt de Raad uiterlijk 1 september een begroting voor het volgende dienstjaar aangeboden waarin het Bestuurscollege dient aan te geven op welke wijze er rekening is gehouden met de bevindingen en aanbevelingen van het Cft.

Voor de ontwerpbegroting 2025 is het meerjarenperspectief dat in de vastgestelde begroting 2024 voor de jaren 2025-2027 is gepresenteerd als uitgangspunt genomen. Met het aantreden van het huidige Bestuurscollege op 24 oktober 2023 volgt de beleidsbegroting de grote lijnen van het Bestuursprogramma 'Het verschil – Rechtvaardig en duurzaam'.

Algemeen

Het Openbaar Lichaam Bonaire presenteert een sluitende ontwerpbegroting 2025 van USD 108.937.000. De ontwerpbegroting van het Openbaar Lichaam Bonaire 2025 bestaat uit een beleidsbegroting en een beheersbegroting. Alle voorgestelde beleidsmatige begrotingswijzigingen met meerjarige impact en de bekende effecten hiervan zijn opgenomen in de ontwerpbegroting 2025 en toegelicht.

In de beheersbegroting is het overzicht van de te verwachten baten en lasten, voorgenomen investeringen en een overzicht van reserves en voorzieningen opgenomen. We doen dit met een meerjarenbegroting, zodat de financiële gevolgen van ons voorgenomen beleid en de effecten van investeringen zichtbaar zijn over meerdere jaren.

Exploitatiebegroting

De geraamde baten en lasten in de ontwerpbegroting 2025 op economische categorie zijn als volgt:

BEGROTING 2025			
CATEGORIE	LASTEN	BATEN	
0 Onvoorzien	250.000	-	
10 Salarissen	30.304.014	-	
30 Pers.van derden	2.541.215	-	
31 Energiekosten	1.789.800	-	
32 Huren en pachten	-	166.252	
34 Overige goed.	50.916.970	1.751.911	
40 Belastingen	-	37.648.100	
41 Overdrachten	-	66.057.236	
42 Inkomensoverdr.	18.759.949	-	
60 Reserve mutatie	-	3.313.947	
61 Afschrijvingen	4.375.499	-	
TOTAAL	108.937.446	108.937.446	

Aan de lasten zijde zijn de ruimte vragende voorstellen als gevolg van autonome ontwikkelingen meegenomen. Daarnaast zijn met name de subsidies/bijdragen, personeels- en afschrijvingskosten geactualiseerd. Overige financiële ruimte vragende voorstellen houden verband met nieuwe beleidsdoelstellingen uit hoofde van het Bestuursprogramma 'Het verschil – rechtvaardig en duurzaam'.

Vrije Uitkering

Aan de baten zijde is het effect van de structurele verhoging van de Vrije Uitkering zoals vastgelegd in de Meicirculaire-aanvulling Vrije Uitkering 2024 van 12 augustus 2024 verwerkt. De ontwikkeling van de Vrije Uitkering voor de komende jaren is als volgt:

Verloop Vrije Uitkering	2025	2026	2027	2028
Bruto Vrije Uitkering	47.372.624	48.574.355	50.357.293	58.619.206
Structurele toevoegingen	-	-	6.527.642	-
Incidentele toevoegingen	7.248.564	6.791.136	-	-
Aflossing renteloze lening	-1.005.000	-1.005.000	-1.005.000	-1.005.000
Voorlopige netto vrije VU (subtotaal)	53.616.188	54.360.491	55.879.935	57.614.206
Indexatie	1.201.731	1.782.937	1.734.272	1.784.602
Definitieve netto VU	54.817.919	56.143.428	57.614.207	59.398.808

Lokale heffingen

Op basis van een akkoord van het Bestuurscollege zullen de voorbereidingen worden getroffen om de inning en invordering van lokale belastingen zelf te gaan doen. Daarnaast ligt er een grote uitdaging om achterstallige vorderingen te gaan inhalen met behulp van een gerechtsdeurwaarder.

Ook zal in 2025 en 2026 een doorontwikkeling plaatsvinden in de gehele belastingadministratie. Door de migratie naar een hedendaagse belastingapplicatie, zal ook de administratie navenant moeten worden aangepast, om zodoende correcte belastingaanslagen te kunnen opleggen en ook de ontwikkelingen als BSN en DigiD door te kunnen voeren op Bonaire.

De verwachte baten 2025 stijgen met USD 3.540.100. Deze stijging wordt veroorzaakt doordat voor de toeristenbelasting een stijging wordt verwacht van USD 1.370.000. In deze ontwerpbegroting is vanwege de hogere realisatie cijfers in voorgaande jaren en in 2024 uitgegaan van een stijging van de toeristenbelasting met 13%. Daarnaast is de stijging veroorzaakt door een verwachte hogere opbrengst motorrijtuigenbelasting (USD 500.000), hogere opbrengst leges burgerzaken (USD 135.000) en hogere opbrengst casinorechten (USD 600.000).

Functie	Opbrengsten/baten	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
003	Leges burgerzaken	466.000	361.400	496.400
020	Erfpachten en huur	3.279.000	3.350.000	3.449.700
222	Havenbelasting	929.000	1.500.000	1.000.000
300	Vergunningsrechten	127.000	100.000	120.000
720	Slachthuizen	225.000	180.000	180.000
721	Reinigingsrechten	2.130.000	1.400.000	1.400.000
722	Afvalwaterheffing	-	p.m.	p.m.
723	Nature fee	p.m.	3.400.000	3.400.000
822	Bouwvergunningen	527.000	435.000	435.000
920	Casinorechten	682.000	200.000	800.000
920	Motorrijtuigenbelasting	6.064.000	5.400.000	5.900.000
920	Grondbelasting	2.276.000	2.300.000	2.300.000
920	Opcenten Vastgoedbelasting	3.512.000	3.200.000	3.200.000
920	Toeristenbelasting	13.324.000	12.767.000	14.467.000
920	Precariorechten	567.000	500.000	500.000
	Totaal	34.108.000	35.093.400	37.648.100

Bijzondere uitkeringen

In navolging van het advies van Cft bij de ontwerpbegroting 2024, worden vanaf dit jaar, naast de structurele BU's ook de Meerjarige BU's geraamd. De Meerjarige BU middelen zijn geraamd in het jaar waarin deze middelen beschikbaar worden gesteld. Om tot een begroting te komen waarin een zo volledig beeld wordt gegeven van de middelen is in 2024 verder een inschatting gemaakt van de resterende BU middelen per ultimo 2024.

Deze middelen zijn doorgeschoven naar 2025 en derhalve opgenomen in deze ontwerpbegroting. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de structurele, meerjarige en doorgeschoven Bijzondere Uitkeringen in 2025.

Functie	Functieomschrijving	Toelichting	2.025	2.026	2.027	2.028
Structurele Bijzondere Uitkeringen						
130	Rampenbestrijding	Rampenbestrijding (B.U.)	117.000	117.000	117.000	117.000
530	Sport	INDEBON - BU	263.000	263.000	263.000	263.000
600	Algemeen beheer	Particuliere verhuur	300.000	300.000	300.000	300.000
630	Sociaal cultureel werk/jeugd/jongerenwerk	Sociale Kanstraject Jongeren SKJ (B.U.)	713.376	713.376	713.376	713.376
650	Kinderopvang	BES4Kids	1.200.000	1.200.000	1.200.000	1.200.000
700	Algemeen Volksgezondheid	Publieke Gezondheidszorg (B.U.)	718.000	718.000	718.000	718.000
822	Volkshuisvesting	Verhuurdersubsidie	698.000	698.000	698.000	698.000
		Subtotaal	4.009.376	4.009.376	4.009.376	4.009.376
Meerjarige Bijzondere Uitkeringen						
001	Bestuursorganen	Voortzetting BOBB 2025	126.500	-	-	-
001	Bestuursorganen	Voortzetting BOBB 2026	-	68.200	-	-
540	Kunst	Cultuurcoaches 2025	234.791	-	-	-
600	Algemeen beheer	Implementatie Maatschapp.diensttijd 2025	362.500	-	-	-
600	Algemeen beheer	Implementatie Maatschapp.diensttijd 2026	-	381.500	-	-
600	Algemeen beheer	Implementatie Maatschapp.diensttijd 2027	-	-	190.750	-
630	Sociaal cultureel werk/jeugd/jongerenwerk	Sentro Akse BU	186.000	186.000	-	-
		Subtotaal	909.791	635.700	190.750	-
Bijzondere Uitkeringen doorgeschoven vanuit 2024						
001	Bestuursorganen	Opzetten RIEC CN 2022-2024	500.000	-	-	-
222	Verkeersmaatregelen te water	Showcase Hato	500.000	-	-	-
530	Sport	Realisatie Publiek Zwembad Bonaire	2.259.000	-	-	-
822	Volkshuisvesting	Bijdrage woondeal Dawari 2023-2030	3.060.000	-	-	-
		Subtotaal	6.319.000	-	-	-
		TOTAAL	11.238.167	4.645.076	4.200.126	4.009.376

Risicomanagement en weerstandsvermogen

De weerstandscapaciteit van het OLB wordt met name gevormd door de aanwezige algemene reserve. De algemene reserve is ontstaan na de inrichting van het OLB per 10 oktober 2010, waarbij een zogenaamde openingsbalans is opgesteld. De algemene reserve fungeerde daarbij als tegenhanger voor de aanwezige vaste activa die destijds moesten worden gewaardeerd. In de loop der jaren is de algemene reserve aangevuld met voordelige jaarrekeningresultaten.

Om de aanwezige weerstandscapaciteit daadwerkelijk te kunnen inzetten in het geval zich risico's voordoen, is het voor het OLB van belang om over voldoende liquiditeiten te beschikken. Daar het voor het OLB op grond van artikel 11 van de Wet FinBES niet is toegestaan om zelfstandig de geldmarkten te betreden en bijvoorbeeld leningen bij commerciële partijen aan te gaan, is de beschikbaarheid van liquiditeiten een grote beperkende factor voor de uitvoeringskracht van het OLB.

Liquiditeitsplanning

In de brief d.d. 28 februari 2024 van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de notitie 'Weerstandscapaciteit en mate van liquiditeit – openbare lichamen BES' van het Cft zijn de kaders inzake het weerstandsvermogen en de mogelijkheid van het vrij opnemen van liquiditeiten op het moment dat eventuele calamiteiten zich voordoen nader geduïd.

Op basis van het actuele banksaldo en de ontwerpbegroting 2025 inclusief het meerjarenperspectief 2026-2028 is een prognose van de cashflow tot en met 2025 opgesteld.

Per 30 juni 2024 bedraagt het rekeningcourantsaldo exclusief vooruit ontvangen bijzondere uitkeringen USD 7 mln. Uit de liquiditeitsprognose blijkt dat het OLB, bij volledige uitvoering van de begroting (inclusief de geplande investeringen), op korte termijn zal gaan interen op de beschikbare liquiditeiten. Om in de toekomst zorg te dragen voor voldoende beschikbaarheid van liquiditeiten en ook de liquide beschikbaarheid van het weerstandsvermogen, is op korte termijn actie nodig. Het OLB zal gaan inzetten op verdere verbetering van het incassotraject, zodat openstaande vorderingen sneller kunnen worden geïnd. Daarnaast moet worden gekeken naar de financieringswijze van de geplande investeringen.

Meerjareninvesteringsplan 2025-2028

In 2025 is het Openbaar Lichaam Bonaire voornemens om USD 13,4 mln aan investeringen te plegen. De investeringen zijn onder andere: USD 4 mln ter voorbereiding van de bouw van een containerhaven, USD 6,6 mln in de renovatie en aanleg van wegen en USD 1,6 mln voor de aanleg van regenafvoer en de aanschaf van straatmeubilair.

De uitkomsten van de liquiditeitsprognose en daaruit voortvloeiend de liquide beschikbaarheid van het weerstandsvermogen in overweging nemende, is de omvang van enkele voorgenomen investeringen in 2025 meerjarig getemporiseerd.

Staat van reserves en voorzieningen

In 2025 wordt rekening gehouden met een totaal bedrag van USD 88,8 mln aan reserves en voorzieningen waarvan USD 27,5 mln aan Algemene Reserves, USD 55 aan bestemmingsreserves en USD 5,8 mln aan voorzieningen.

Het negatief resultaat over het jaar 2023 is in overeenstemming met de Wet FinBES niet onttrokken van de Algemene Reserves. Het tekort van USD 3,4 mln is reeds deels (voor USD 2 mln) gecompenseerd uit een overschot uit de lopende begroting 2024. Het resterend tekort wordt bij de eerstvolgende begrotingswijziging 2024 gecompenseerd.

Staat van personeel

De personeelsbegroting voor 2025 bedraagt USD 30 mln waarvan USD 1,4 mln gefinancierd wordt met Bijzondere Uitkeringen. De personeelsbegroting 2025 exclusief de dekking uit Bijzondere Uitkeringen bedraagt USD 29 mln en is gebaseerd op het huidig- en voormalig personeel dat in de maand juli 2024 salaris heeft ontvangen.

Staat van subsidies

In 2025 zal het Openbaar Lichaam Bonaire een totaal bedrag van USD 18,8 mln ter beschikking stellen aan onder andere gesubsidieerde instellingen en overheidsentiteiten.

Tot slot

Conform artikel 18 lid 1 en 2 van Wet FinBes, beraadslaagt de Raad niet eerder dan twee weken na de openbare kennisgeving over de ontwerpbegroting. De ontwerpbegroting zal op 1 september 2024 worden gepubliceerd op de website van het OLB op www.bonairegov.com.

Het Bestuurscollege stuurt conform artikel 19 lid 4 van wet FinBes de door de Eilandsraad vastgestelde begroting 2025 binnen twee weken na de vaststelling, maar in ieder geval voor 15 november 2024, naar de minister van BZK door tussenkomst van het Cft.

Wij hopen u voldoende te hebben geïnformeerd.

Het Bestuurscollege van het Openbaar Lichaam Bonaire,

31 AUG 2024

De Gezaghebber,

de Eilandsecretaris.

